

Per 1 januari 2015 is het budget voor buitenonderhoud van schoolgebouwen beschikbaar gesteld aan schoolbesturen. Schoolbesturen mogen dit budget naar eigen inzicht en wens aan het buitenonderhoud besteden. Meer vrijheid dus voor schoolbesturen. Maar budget brengt ook risico's met zich mee. Hoe ga je als schoolbestuur met deze nieuwe situatie om?

Johan Zonderland en Lars Wolfkamp*

Buitenonderhoud zonder kleerscheuren!

Sommige schoolbesturen denken dat er voor hen weinig zal veranderen. Zij nemen gewoon het meerjaren onderhoudsplan (MJOP) van de gemeente over of hebben het idee dat er geen onderhoud uitgevoerd hoeft te worden de komende jaren.

Hoezo veranderingen?

Helaas gaat deze vlieger vaak niet op. Een MJOP is een papieren document dat nog handen en voeten moet krijgen. Zo zal het MJOP geregeld geactualiseerd moeten worden, werkzaamheden moeten ingekocht, gecontroleerd en betaald worden. Dit vraagt om expertise en capaciteit. Wie gaat dat doen?

De volgende vraag die gesteld moet worden, is of het mogelijk is om het huidige onderhoudsniveau met de beschikbare vergoeding in stand te houden? En zijn de benodigde middelen beschikbaar op het moment dat de uitgave gedaan moet worden? Scholen beginnen vanaf 2015 met sparen voor groot onderhoud, wat betekent dat het onderhoudspotje in de eerste jaren beperkt is. Als er een grote uitgave gepland staat in 2016, dan is het potje nog niet voldoende gevuld. Figuur 1 illustreert deze situatie. In dit voorbeeld staat in 2015 onderhoud gepland voor €31.000; in 2016 bedragen de geplande onderhoudskosten €80.000. Dit komt neer op een totaalbedrag van €111.000. Als de jaarlijkse vergoeding in deze periode €43.500 bedraagt, is de cumulatieve vergoeding in 2016 €87.000. Het volgen

van het bestaande MJOP leidt in 2016 dus tot een financieringstekort.

Een ander risico is krimp van het aantal leerlingen. Doordat de vergoeding gebaseerd is op het aantal leerlingen, kan een afname van het aantal leerlingen tot een daling van het onderhoudsbudget leiden, terwijl het gebouw even groot blijft en de onderhoudskosten dus gelijk blijven. De kans dat veel scholen hier mee te maken gaan krijgen is groot; volgens de verwachtingen van het CBS is zeker tot 2018 een duidelijke afname van leerlingaantallen waarneembaar.

Kunnen we met de lumpsumvergoeding van €13,34 per genormeerde m² onze onderhoudsachterstanden inhalen?

Een aantal schoolbesturen zal de overheveling zien als dé kans om wat te doen aan het achterstallige onderhoud. De verwachting is echter dat scholen die hiervoor kiezen, op de lange termijn in de problemen komen omdat de vergoeding op zich mogelijk niet eens toereikend is om het gebouw in stand te houden. De vergoeding die scholen ontvangen bedraagt namelijk €13,34 per genormeerde m² bvo (bruto vloeroppervlak). Uit onderzoek¹ onder ca. 170 basisscholen, bleek dat de gemiddelde onderhoudskosten de komende 10 jaar rond de €11,- per m² liggen; €13,34 lijkt dus voldoende. Er moeten echter een paar kanttekeningen geplaatst worden bij dit gemiddelde van €11,-. Zo zijn de omvang

en de leeftijd van het schoolgebouw van grote invloed op de onderhoudskosten.

Onderstaande tabel komt uit hetzelfde onderzoek en geeft de onderhoudskosten van gebouwen van verschillende omvang weer. Uit deze tabel blijkt dat bijna 20% van de onderzochte scholen niet rond zal komen met €13,34 per m². Tegelijk maakt dit overzicht duidelijk dat grotere scholen voordeliger uit zijn.

Capaciteit (m ² bvo)	Aantal absoluut	Aantal %	Kosten per m ² bvo
<1.000	33	19%	€20,15
1.000-2.000	109	63%	€11,90
>2.000	31	18%	€6,41
Gemiddeld	173	100%	€10,99

Daar komt nog bij dat het bedrag van €13,34 per m² een gemiddelde is over heel Nederland, gebaseerd op een gemiddeld schoolgebouw. Voor scholen met weinig leerlingen per klas of een inefficiënt gebouw geldt dat zij meer vierkante meter hebben dan een gemiddelde school. Hierdoor hebben ze per m² minder te besteden dan de genoemde €13,34.

Het lastige is dat deze inefficiëntie niet zichtbaar is. Het is niet zo dat er lokalen leegstaan; ze zijn alleen niet optimaal bezet. Deze situatie wordt toegelicht met een rekenvoorbeeld. Stel een school heeft 8 klassen van 30 leerlingen. Totaal zijn er dus 240 leerlingen en er is geen leegstand of onderbezetting. De school is even groot als genormeerd; 1.295 m² bvo. De jaarlijkse vergoeding voor het buitenon-

derhoud bedraagt dan €17.281 wat neerkomt op het bedrag van €13,34 per m². Stel nu dat een vergelijkbare school geen 30, maar 24 leerlingen per klas heeft. In dat geval zijn alle lokalen nog steeds in gebruik, maar de vergoeding die de school ontvangt is lager, namelijk maar €14.478. Dit komt neer op een bedrag van €11,18 per m².

	Volledige bezetting	Niet volledige bezetting
Omvang school in m ² bvo	1.295	1.295
Leerlingen per klas	30	24
Aantal leerlingen	240	192
Leegstand	0%	20%
Budget	€17.281	€14.478
Budget per m ²	€13,34	€11,18

Of de vergoeding voldoende is voor het reguliere instandhoudingsonderhoud is dus afhankelijk van de grootte van een school en de bezetting.

Behalve de bezetting, is ook het bouwjaar van grote invloed. Uit het eerder genoemde onderzoek blijkt dat scholen die gebouwd zijn tussen 1946 en 1985 de komende 10 jaar niet rond kunnen komen van €13,34 per m².

Bouwjaar	Aantal absoluut	Aantal %	Kosten per m ² BVO
1945 en ouder	12	8%	€7,50
1946-1965	16	11%	€15,83
1966-1985	76	52%	€15,89
1986-2000	18	12%	€3,13
2001 en jonger	25	17%	€3,86
Totaal	147	100%	€10,88

Met andere woorden: bezint eer ge begint. Bepaal eerst wat de inkomsten voor de komende jaren zijn, rekening houdend met de ontwikkeling van het aantal leerlingen. Ga dan kijken wat het niveau is van het buitenonderhoud dat past bij de beschikbare middelen.

Moet ik dan fuseren om rond te kunnen blijven komen?

Uit onderzoek in opdracht van Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)² blijkt dat schoolbesturen naast financiële risico's, de extra uitvoeringslast en onvoldoende kennis als grootste nadelen van de overheveling van het buitenonderhoud beschouwen. Om dit te ondervangen, is het verstandig om de wijze waarop de huisvesting georganiseerd wordt, aan te passen aan de nieuwe situatie en verantwoordelijkheden.

Dit hoeft niet per se door te fuseren of door de eigen identiteit van de school op te geven. Samenwerken of gezamenlijk uitbesteden zijn opties waar verschillende modellen voor bestaan. Deze samenwerking is dan in eerste instantie gericht op het delen van kennis en expertise op het gebied van onderhoud en huisvesting. Deze samenwerking kan bijvoorbeeld georganiseerd worden door:

1. een gezamenlijke huisvestingsorganisatie waarin elke partij formatie aanlevert;
2. een gezamenlijke financiële bijdrage te leveren voor een externe advies-, en uitvoeringsclub;
3. of een tussenmodel, waarbij er eigen formatie ingebracht wordt in een externe advies- en uitvoeringsclub, die niet alleen de werkzaamheden uitvoert, maar tegelijkertijd zorgt voor kennisoverdracht. Op die manier kan de eigen formatie steeds professioneler werken en wordt de afhankelijkheid van derden steeds minder groot.

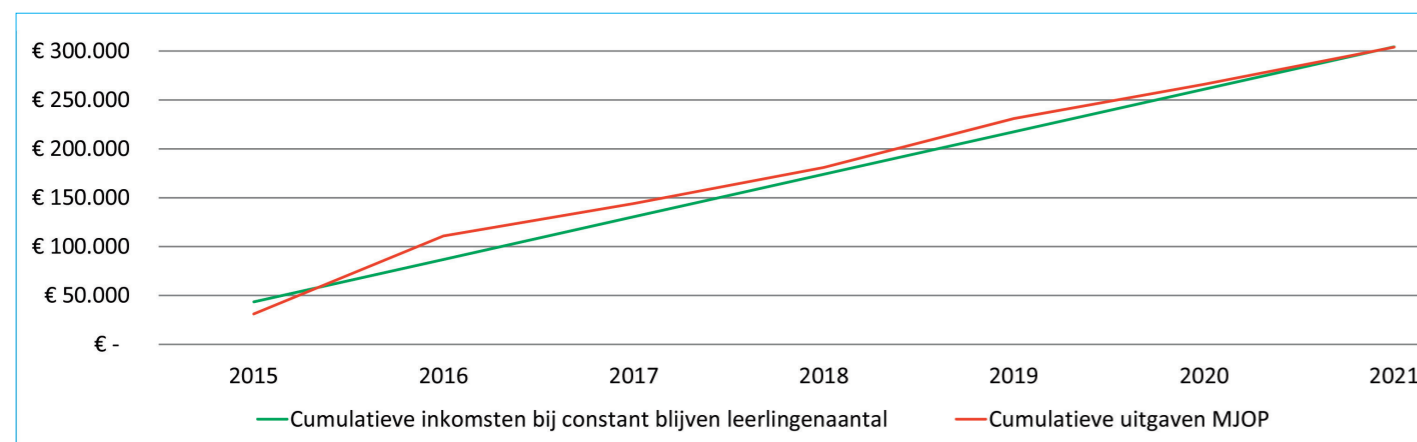
Kan het zonder kleerscheuren?

Schoolbesturen zullen in de toekomst iedere euro voor het buitenonderhoud keihard nodig hebben. Elke uitgave moet dus weloverwogen gedaan worden. Het inhalen van achterstallig onderhoud is er met dit budget al helemaal niet bij. De omvang van het schoolgebouw, de afname van leerlingaantallen en leegstand in het gebouw vormen belangrijke risico's. Om de financiële risico's te onderwerpen en weloverwogen met het budget om te gaan, is het belangrijk om voldoende kennis, kunde en capaciteit beschikbaar te hebben. Zonder gedwongen te worden om te fuseren en de eigen identiteit op te geven, kan gekozen worden voor samenwerking met andere scholen of voor het gezamenlijk uitbesteden van taken en verantwoordelijkheden.

* ir. J.W. (Johan) Zonderland en ing. L. (Lars) Wolfkamp zijn werkzaam als adviseur bij Aestate B.V.

1. drs. M. Groenen, Ir. P. Bakker, Ir. D. Coenraad, Drs. O. Damen. (2014). Onderhoudslasten in het primair onderwijs: inzicht in de impact van de overheveling van het buitenonderhoud. Amsterdam: ICS adviseurs
2. drs. F.E.M. Berndsens, dr. B. Dekker, drs. C.T.A. van Bergen (2012). Onderzoek overheveling buitenonderhoud schoolgebouwen po. Amsterdam: Regioplan beleidsonderzoek.

Figuur 1 De cumulatieve inkomsten en uitgaven van een fictieve school

Op **15 april 2015** organiseert Bouwstenen samen met twee schoolbesturen uit het PO een **bijeenkomst over onderwijshuisvesting**. Doel is samen te kijken hoe grote stappen kunnen worden gemaakt in kwalitatief goede en duurzame huisvesting en daarmee te voorkomen dat onderwijsgeld weglekt naar de huisvesting en de energierekening.

Voor meer informatie zie www.bouwstenen.nl bij bijeenkomsten.

Volution Platform voor onderwijs maakt gebruik van single sign-on

Het Volution Platform, dat toegang geeft tot veelgebruikte administratieve en onderwijsapplicaties, zoals Parnassys, SOMtoday, Magister, maar ook tot bijvoorbeeld de digitale methodes van uitgeverijen, maakt nu gebruik van single sign-on van RealOpen IT. Hierdoor hoeven gebruikers van het systeem (leerlingen, docenten of ouders) maar één keer in te loggen om toegang te krijgen tot verschillende onderwijsapplicaties. De toepassingen van RealOpen IT verbinden de bronsystemen, de applicaties en het platform, zodat applicaties toegankelijk zijn via single sign-on en het bovendien duidelijk is wie er is ingelogd. RealOpen IT is een expert op het gebied van Identity & Access Management (IAM)-oplossingen.

Het Volution platform verbindt intern en openbaar lesmateriaal, ondersteunende applicaties en communicatiemiddelen tot een modern, tijdsbesparend en persoonlijk onderwijsaanbod. Het platform wordt ter beschikking gesteld vanuit de cloud. Uw school heeft daarom zelf geen servers meer nodig, hoeft geen software(versies) meer te installeren of hardware te onderhouden. Zo houdt u alleen een browser en internetverbinding over. De kosten voor beheer en onderhoud kunnen hierdoor aanzienlijk worden teruggebracht.

Via het Volution platform krijgen docenten, leerlingen en ouders veilig en overzichtelijk toegang tot de juiste informatie. Digitaal lesmateriaal, educatieve applicaties, e-mail, Office, het leerlingvolgsysteem en toetsingsmogelijkheden. Alles is bereikbaar vanuit het centrale Volution platform, ook uw huidige onderwijs applicaties. U logt hiervoor maar één keer in. Niet alleen leerlingen en docenten, maar ook ouders, directieleden en niet onderwijzend personeel kunnen inloggen op het platform.

Het Volution platform is gebaseerd op didactische en ICT trends en ontworpen om de werkdruk van docenten te verlagen en het leerrendement en plezier in leren te verhogen. Daarnaast kunnen leerlingen en docenten via het platform overal en altijd leren en werken, vanaf elk device. Het platform is namelijk device onafhankelijk. Er kan overal en altijd ingelogd worden via de browser.

"Het interessante van Volution is dat het helemaal aansluit op de belevingswereld van de leerling, waardoor hij of zij zich zo goed mogelijk kan ontplooiën" zegt Bram Haasnoot, directeur van RealOpen IT. "Dit platform is ontworpen in co-creatie met het onderwijs en gericht op de 21st century skills en leren op maat."